

Kerkenvisie Gemeente Montfoort

Een inventarisatie van toekomstperspectieven van kerken binnen de gemeente Montfoort

Augustus 2021

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Aanleiding	4
Doel	5
Methoden en definities	6
De burgerlijke gemeente en kerkelijk erfgoed	8
Samenvatting kerkenvisie	9
Het kerklandschap van Montfoort	10
Kerkgebouwen in Montfoort	11
De verschillende betekenissen van kerkgebouwen	13
Geboorte van de Heilige Johannes de Doperkerk - Montfoort	15
Grote of Sint-Janskerk - Montfoort	21
Grote of Sint-Janskerk - Linschoten	27
‘t Kruispunt	33
Bij de Tol (herbestemd)	37
De Rank	39
Evangeliegemeente Sion	41
Conclusie	44

Inleiding

“Aan de pastoors-prebende van Heeswiic off Montfoerde”

- Oorkonde uit 1282, één van de oudste aanwijzingen voor kerkelijk leven in Montfoort

Kerken zijn al eeuwenlang beeldbepalend in het stads- en dorpsgezicht van Montfoort en Linschoten. De monumentale kerkgebouwen weerspiegelen de geschiedenis van de stad en haar inwoners. Binnen de gemeente Montfoort is er veel waardering voor het plaatselijke kerkelijk erfgoed.

Kerkgebouwen hebben verschillende betekenissen voor de gemeenschap, waarbij de religieuze waarde (kerk als plek van eredienst of samenkomst) één van de betekenislagen is. Voor anderen zijn het vooral objecten van maatschappelijke of culturele en kunsthistorische waarde; kerkgebouwen, hun interieur en de roerende goederen worden om hun schoonheid en kunstzinnigheid gewaardeerd. De inwoners van Montfoort en Linschoten en het college van B&W hechten veel waarde aan het behoud van het kerkelijk erfgoed binnen de gemeenten. Om te onderzoeken hoe het toekomstperspectief van het kerkelijk erfgoed in Montfoort en Linschoten eruit ziet, is de gemeente in 2020/2021 gestart met het opstellen van een kerkenvisie.

Aanleiding en doel

Hoewel er veel waardering is voor het kerkelijk erfgoed in Nederland, zijn er ook zorgen. Het behoud van kerkgebouwen komt steeds meer onder druk te staan. Volgens onderzoek komt meer dan 80% van de Nederlanders zelden of nooit meer in een kerkgebouw en een minderheid in Nederland noemt zich nog gelovig. Door afname van het aantal leden is er steeds minder (financieel) draagvlak voor het onderhoud van kerkgebouwen. De consequentie is dat de komende 10 jaar naar schatting tussen de 1.800 - 4.800 kerken hun deuren moeten sluiten. De gevolgen zullen landelijk en plaatselijk merkbaar zijn. Hierdoor komen (rijksmonumentale) kerkgebouwen leeg te staan. De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) stelt sinds 1 januari 2019 middelen beschikbaar voor het opstellen van kerkenvisies. Het primaire doel van OCW is het behoud van (rijks)monumentale kerkgebouwen. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft aan de gemeenten van Nederland gevraagd om de situatie lokaal te bekijken.

Door de landelijke trend van ontkerkelijking is het van belang om te kunnen anticiperen op verandering in gebruik van het kerkelijk erfgoed. Hierbij is de kerkenvisie een verkennend, inventariserend middel waarbij de huidige staat van het religieus erfgoed en de verwachtingen voor de toekomst van alle betrokken partijen (kerkeigenaren, erfgoedstichting, burgerlijke gemeente) in beeld worden gebracht. Door gesprekken te voeren met diverse kerkeigenaren ontstaat een duidelijk beeld over de staat van het kerkelijk erfgoed in de gemeente.

Het doel van deze kerkenvisie is inzicht te krijgen in de huidige staat en het toekomstperspectief van het kerkelijk erfgoed in Montfoort.

De kerkenvisie omvat:

1. Het inventariseren en vastleggen van gegevens over kerkgebouwen binnen de gemeente
2. Inventariseren van de huidige staat en de toekomstvisie van betrokken partijen:
 - Welke kerkgebouwen blijven in religieus gebruik?
 - Welke kerken staan open voor een ander gebruik naast het religieuze gebruik?
 - Welke kerken gaan hun religieuze functie verliezen en kunnen herbestemd worden?
 - Welke kerkgebouwen ondergaan een fysieke aanpassing of worden gesloopt?
 - Van welke kerkgebouwen is het toekomstperspectief nog onzeker?

Samenvatting kerkenvisie

Eind 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met het opstellen van een kerkenvisie.

Voor de uitwerking heeft de gemeente een decentralisatie-uitkering ontvangen van de RCE (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed). Begin 2021 is er vanuit de gemeente contact gezocht met de eigenaren van kerkgebouwen in Montfoort en Linschoten met als inzet de verschillende toekomstperspectieven van kerkelijke partijen te inventariseren. Dit is gebeurd door gesprekken te voeren met kerkeigenaren in gemeente Montfoort. Hierbij is gebruik gemaakt van een vast gespreksformat. In totaal zijn er zeven gesprekken gevoerd met kerkelijke gemeenschappen. De gemeente heeft ervoor gekozen om niet alleen kerkelijke gemeenten die in bezit zijn van rijksmonumentale kerkgebouwen te betrekken maar ook kerkgenootschappen zonder monumentaal of eigen kerkgebouw. In de kerkenvisie zijn de gesprekken en conclusies per kerk samengevat. Naar aanleiding van de gesprekken kwamen de volgende punten naar voren:

- De bouwkundige conditie van het kerkelijk vastgoed (zowel monumentaal als niet-monumentaal) in Montfoort en Linschoten is in redelijke tot goede staat. De landelijk trend van toenemende leegstand is niet herkenbaar. Er is wel een langzame trend van ledenkrimp onder de kerkgenootschappen maar dit is nog geen directe reden tot zorg.
- Kerkelijke gemeenten geven aan over voldoende financiële middelen te beschikken om het gebruik van kerkgebouwen in het komend decennium te waarborgen.
- Kerkelijke gemeenten weten landelijke subsidies en monumentenorganisaties voor het onderhoud van kerkgebouwen te vinden.
- Het verhuren van kerkgebouwen voor nevenactiviteiten gebeurt in lijn met de kerkelijke traditie; de kerken kiezen ervoor om niet te commercieel te opereren. Daarnaast willen kerken geen concurrentie zijn van de eigen binnenstad. De inkomsten die worden verkregen uit verhuur zijn beperkt.
- Er zijn wel uitdagingen op het gebied van beheer en behoud: groot onderhoud (bijv. onderhoud van kerkdaken of orgels) en het verduurzamen van het kerkgebouwen (plaatsen van zonnepanelen etc).

- De huidige hoge exploitatiekosten zouden omlaag gebracht kunnen worden door de gebouwen duurzamer te maken, maar dit is voor alle rijksmonumentale kerken nu een (te) grote investering.
- De kerktoren van de Grote of Sint-Janskerk is in gemeentelijk bezit. De kerk in Linschoten geeft aan dat de kerktoren een opknapbeurt kan gebruiken. Voor het onderhoud van de kerktoren is door de burgerlijke gemeente in 2019 de subsidie instandhouding rijksmonumenten (SIM) aangevraagd. De burgerlijke gemeente heeft rekening gehouden met onderhoud aan de kerktoren in het MJOP vastgoed.
- Omdat directe noodzaak ontbreekt, is er over het algemeen weinig contact met de burgerlijke gemeente. Jaarlijks vergaderen de voorgangers van de kerkelijke gemeenten en de burgerlijke gemeente, maar dit heeft voornamelijk betrekking op sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen.
- Bij verandering van gebruik is tijdig contact tussen kerkeigenaren en de burgerlijke ge-

Definities

Kerkelijk monument

Volgens de Erfgoedwet: 'een monument dat eigendom is van een kerkgenootschap, een zelfstandig onderdeel daarvan, een lichaam waarin kerkgenootschappen zijn verenigd, of van een ander genootschap op geestelijke grondslag en dat uitsluitend of voor een overwegend deel wordt gebruikt voor het gezamenlijk belijden van de godsdienst of levensovertuiging'.

Sim (Subsidieregeling instandhouding monumenten)

Ieder jaar is het mogelijk om voor rijksmonumenten die geen woonhuis zijn, zoals een kerk, subsidie aan te vragen. De instandhoudingssubsidie is bestemd voor reguliere onderhoudskosten op basis van een 6-jarig onderhoudsplan. Vanaf 2019 bedraagt de subsidie maximaal 60% van de subsidiabele kosten.

J. d. B. del.

De STAD MONTFOORT van eene andere Zyde.

H. S. f.

Stadsgezicht Montfoort,
Grote of Sint-Janskerk,
+-1750

De burgerlijke gemeente en kerkelijk erfgoed

In de nieuw te formuleren omgevingsvisie wat betreft bestemmingsplannen zijn de kerkgenootschappen uitgenodigd om te reageren op de plannen van de burgerlijke gemeente. Eén van de kernkwaliteiten in de omgevingsvisie is dat ‘de stad Montfoort en het dorp Linschoten een rijke historie hebben met unieke monumenten die nog steeds goed zichtbaar zijn.’ Daarbij is het belangrijk dat karakteristieke aardkundige, cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische patronen en waarden gewaarborgd worden. Daarnaast zet de gemeente in op recreatie en toerisme. Alhoewel kerkgebouwen hier in eerste instantie een religieuze functie hebben, zijn ze ook interessant als cultuurhistorische en architectonische objecten. De rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten zijn dan ook als cultuurhistorisch waardevolle elementen geïnventariseerd en gewaardeerd op de cultuurhistorische waardekaart gemeente Montfoort.

Kerkeigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het onderhoud van hun (rijksmonumentale) kerkgebouw. Voor vragen over verbouwing of restauratie van een rijksmonument is de gemeente het eerste aanspreekpunt. De gemeente wil leegstand voorkomen, maar de positie van de gemeente moet hierin nog nader worden geformuleerd.

Beschrijving rol van de gemeente:

- Het onderhouden van contact met kerkeigenaren. Bij verandering in gebruik is tijdig contact wenselijk.
- Het adviseren van de kerkelijke gemeente op het gebied van aanpassingsmogelijkheden, vergunningen verlenen etc.
- Toezicht houden op de staat van rijksmonumentale kerkgebouwen.
- Het versterken van de monumentale waarden van religieus erfgoed.

Glas-in-loodraam,
Grote of Sint-Janskerk,
Linschoten

Het kerklandschap van Montfoort

Confessionele oriëntaties in Montfoort

In Nederland is er een grote verscheidenheid aan kerkstromingen. Kerkstromingen verschillen over de invulling en het belijden van het christelijk geloof. Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen het katholicisme en protestantisme. Voornamelijk het protestantisme kent een verdere versplintering in denominaties.

Het kerkelijk landschap is door de jaren sterk veranderd. Waar in 1960 nog ruim 80 procent van de bevolking in Nederland katholiek of protestants was, noemt 35% van de bevolking in 2020 zich christelijk. Voor de meeste kerkelijke stromingen in Nederland geldt dat er een doorgaande trend is te zien van krimp in het ledenbestand.

Aantal ingeschreven kerkleden volgens opgave van de kerkgenootschappen in gemeente Montfoort:

PKN (Protestantse Kerken in Nederland)

Sint-Janskerk Linschoten:	740
Sint-Janskerk Montfoort:	600
't Kruispunt, Linschoten:	400
De Rank, Montfoort:	450

Rooms-Katholieke regioparochie

Aantal leden:	3400 (regio)
---------------	--------------

Hersteld Hervormde Gemeente

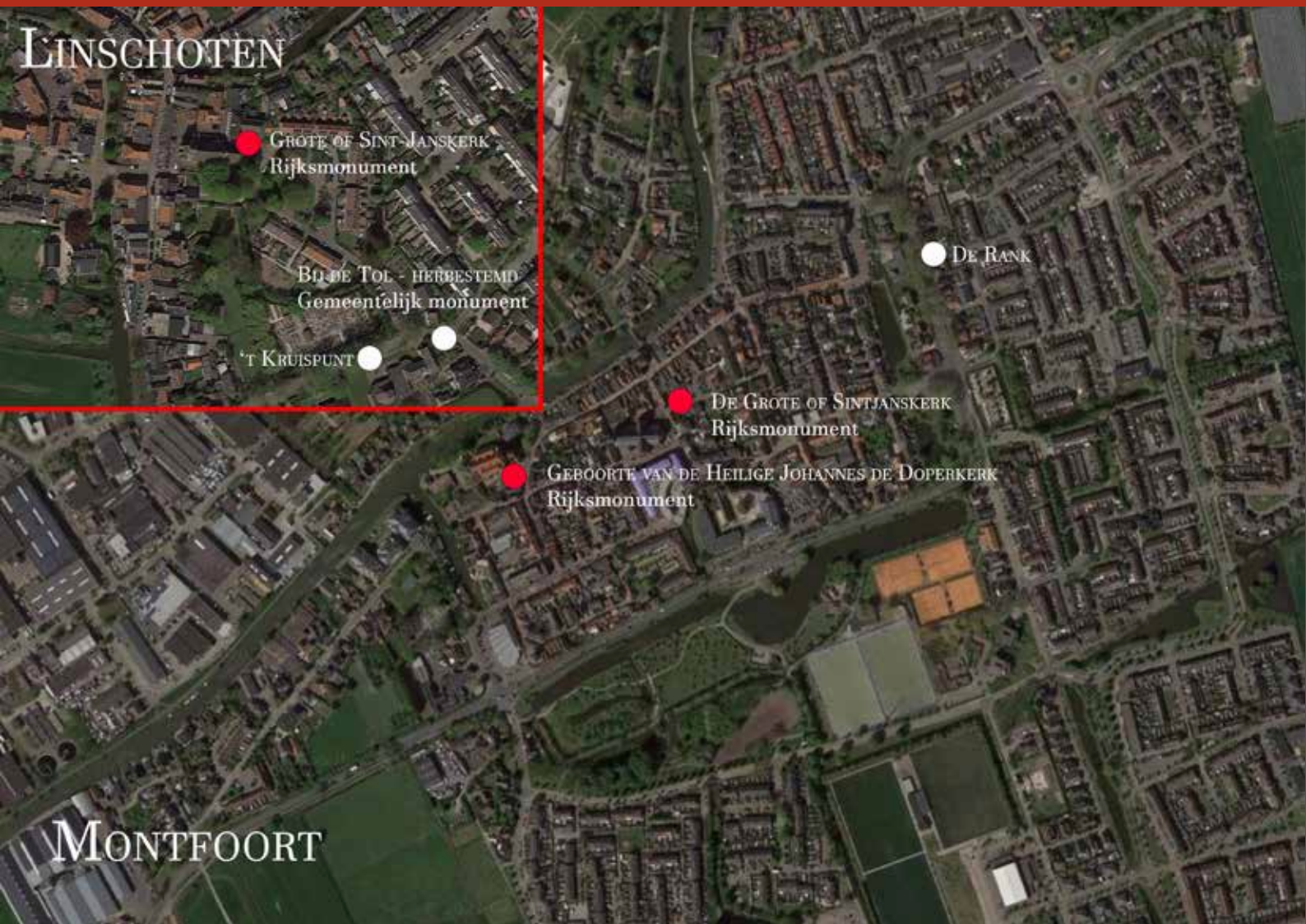
Aantal leden:	730
---------------	-----

Evangeliegemeente Sion

Aantal leden:	70
---------------	----

Totaal+- 6.400

Kerkgebouwen in Montfoort

Kerkgebouwen in Montfoort

Van de vijf kerkgebouwen in Montfoort zijn er drie kerken die een rijksmonumentale status hebben. Bij de Tol, een voormalige kerkgebouw, heeft de status van gemeentelijk monument.

Linschoten

- Grote of Sint-Janskerk - **Rijksmonument**
- 't Kruispunt
- De Tol (herbestemde kerk) - Gemeentelijk monument

Montfoort

- De Grote of Sint-Janskerk - **Rijksmonument**
- Geboorte van de Heilige Johannes de Doperkerk - **Rijksmonument**
- De Rank

Zonder eigen kerkgebouw

- Evangelische gemeente Sion
- De Hersteld Hervormde Gemeente (maakt gebruik van de Sint-Jan in Montfoort)

De verschillende betekenissen van kerkgebouwen

Betekenenissen

Aan kerken kunnen verschillenden betekenissen worden gegeven die elk een eigen functie vervullen.

1. Religieus perspectief

Kerkgebouwen zijn voor christenen een plaats van samenkomst en ontmoeting. Op zondagen worden er kerkdiensten/de mis gehouden en wordt het geloof beleden. Ook levensgebeurtenissen zoals dopen, trouwen en uitvaartdiensten worden vanouds in kerken gehouden.

2. Maatschappelijk perspectief

Kerken kunnen ook worden gezien als plaatsen van sociaal-maatschappelijke betrokkenheid met de plaatselijke bevolking. Een aantal voorbeelden van maatschappelijke projecten vanuit de kerken in Montfoort en Linschoten:

- Samenwerking Stichting Vluchtelingenwerk
- Samenwerking met de voedselbank
- Locatie voor trouwen, uitvaarten
- Concerten, lezingen
- Open Monumentendag/rondleidingen
- Vrijwilligers van kerken hebben zich ingezet voor het onderhoud van de begraafplaatsen
- Kerken spelen ook een rol in het lokale verenigingsleven

3. Cultuurhistorisch en architectonisch perspectief

De rijksmonumentale kerken zijn niet alleen de trots van de kerkelijke gemeenten maar behoren ook tot het nationale erfgoed. Vandaar dat ook de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed initiatiefnemer van dit landelijke project is.

Rijksmonument (nr. 512115)
Pastoor Spaanplein 2 , Montfoort
Bouwjaar: 1923-1925
Eigenaar: H. Drie-eenheid Parochie
(Rooms-Katholiek)

Geboorte van de Heilige Johannes de Doperkerk

Montfoort

Geschiedenis

In de 13de eeuw bestond er al een kerkgemeenschap die samenkwam in een kerkgebouw in het gebied Heeswijk-Montfoort. De grondlegger van Montfoort is dan ook de Utrechtse bisschop, Godfried van Rhenen, die in 1170 een versterking bouwde (*Mons Fortis*) en zo naam gaf aan de latere stad. Tot laat in de 16de eeuw was de voorloper van de Grote of Sint-Janskerk in het bezit van de lokale katholieke gemeenschap. Door de Reformatie werd het belijden van het katholieke geloof in Nederland bij wet verboden. De Sint-Janskerk kwam daarbij in protestantse handen terecht. Ondanks het verbod en daaropvolgende vervolgingen hield de katholieke gemeenschap in Montfoort stand. In het geheim kwamen ze bijeen in een schuilkerk aan de Oude Boomgaard. Ten tijde van Napoleon kwam er verbetering in de positie van de katholieke gemeenschap. Aan het begin van de 19de eeuw werden er plannen gemaakt om een nieuwe kerk te bouwen. In 1863 was het zover, onder het toezicht van pastoor Johannes Westerveld werd de eerste steen gelegd van de Sint-Johannes de Doperkerk. Omdat de katholieke gemeenschap snel groeide, was er als snel behoefte aan een groter kerkgebouw. De bekende ‘kerkenarchitect’ W. te Riele kreeg de opdracht om een nieuwe kerk te ontwerpen. De plek waar de nieuwe kerk moest komen te staan was echter te klein. Om de ruimte maximaal te benutten is de kerk schuin op het plein gezet. In 1925 werd de kerk door Aartsbisschop Jansen geconsacreerd. In 1988 is het kerkgebouw door de staatssecretaris van OCW aangewezen als Rijksmonument, omdat het gebouw een karakteristiek voorbeeld is van een hallenkerk in neogotische stijl uit de 20ste eeuw. Om het kerkgebouw toekomstbestendig te maken, is de kerk in 2009 opnieuw ingericht. Hierbij zijn verschillende ruimten gecompartmentaliseerd en multifunctioneel gemaakt. In 2016 is er een grote restauratie geweest waarbij het dak en de kerktoeren is gerestaureerd. Het kerkgebouw is in bezit van de katholieke regioparochie “De H. Drie-eenheid”.

Cultuurhistorische waardering

Samen met de Grote of Sint-Janskerk heeft de kerk een prominente aanwezigheid in het stadsgezicht van Montfoort. Het kerkgebouw weerspiegelt de sociale en religieuze geschiedenis van Montfoort en de veerkrachtigheid van de katholieke gemeenschap. De RCE omschrijft de kerk als: “van belang als uiting van de rooms-katholieke geloofsbelijdenis in die tijd en heeft ensemblewaarde als beeldbepalend element binnen de historische bebouwing van Montfoort.” Daarnaast is het kerkgebouw ook in architectuurhistorische opzicht van waarde. De kerk is een karakteristiek voorbeeld van een hallenkerk (waarbij de zijbeuken even hoog zijn als het middenschip) in neogotische stijl uit het begin van de 20ste eeuw. Het interieur is goed behouden gebleven.

Bijzondere objecten

- De kerk heeft een orgel uit 1805 gemaakt door de Utrechtse orgelbouwer A. Meere
- In het altaar liggen de relieken van de Heiligen Candidus en Valentis
- De kerk was ooit beschilderd met bijbelse taferelen van de Utrechtse kunstenaar Poland welke in 1968 werden overgeschilderd.
- In de kerk is ook het Altaarstuk van Montfoort te bewonderen, geschilderd door een onbekende meesterschilder naar een doek van de Vlaamse schilder Anthonie van Dijck
- Fraaie glas-in-loodramen

Huidig gebruik

De Geboorte van de Heilige Johannes de Doperkerk is in het bezit van de Rooms-Katholieke parochie van ‘De Heilige Drie-eenheid’. De regio-parochie telt 3400 leden en valt onder het Vicariaat Utrecht. Het aantal parochianen is door de jaren stabiel gebleven. Volgend in de landelijke trend is er wel een kleine daling van het aantal leden te zien. Er is wat vergrijzing onder de kerkleden alhoewel jongeren de weg naar de kerk weten te vinden. De gemeenteleden zijn actief betrokken bij het kerkelijk leven. Er zijn erg veel vrijwilligers die helpen met beheer en behoud van de kerk. De parochie kent ook een “Vitaliteitsgroep” die nadenkt over hoe men betrokken gemeenschap kan zijn. Dagelijk is de kerk geopend van 10:00 tot 12:00 uur. Eén keer in de week vindt er een mis plaats in de Sint-Johannes de Doperkerk. Eén keer in de twee weken wordt er ook een mis gehouden in het kerkgebouw ‘t Kruispunt in Linschoten. In de zomerperiode is de kerk op woensdagen en zaterdagen opengesteld voor bezoekers.

De kerk staat open voor nevenactiviteiten. Het kerkgebouw leent zich hier goed voor. Door voornamelijk gebruik te maken van stoelen in plaats kerkbanken kan de ruimte optimaal benut worden. Ook zijn er verschillende multimedia voorzieningen. De kerk wil echter niet te commercieel opereren. Als voornaamste reden wordt genoemd dat de gemeenschap wil oppassen om concurrent te zijn van de horeca in de stad. Dit is dan ook geen grote inkomstenbron voor de kerk. De stichting vrienden van de Johannes de Doperkerk organiseert ook culturele activiteiten waaronder concerten. Ook op Open Monumentendag is de kerk te bezichtigen.

Onderhoud

In 2016 is er groot onderhoud geweest aan het dak en de toren. Op dit moment is alleen regulier onderhoud nodig. De parochie is zelf eigenaar van de kerk en verantwoordelijk voor het onderhoud. De kerk is niet het eigendom van het bisdom en deze draagt dan ook niet bij aan het onderhoud. Wel moet er voor grote investeringen goedkeuring worden gevraagd aan het bisdom (Utrecht). Dit geldt ook voor het aanvragen van subsidies. De grootste kostenpost is het verwarmen van de kerk. Er is nagedacht over het verduurzamen van de kerk, maar de investering is te groot om het rendabel te maken.

Toekomstperspectief

- De kerk is in goede bouwkundige staat en wordt goed onderhouden. De kerk heeft in 2016 een grote restauratie ondergaan. De komende jaren is enkel regulier onderhoud nodig.
- De parochie kent een groot, actief ledenbestand. Ledenkrimp vormt thans geen serieuze bedreiging.
- De financiële situatie is gezond. Het bestuur weet subsidies en erfgoedorganisaties te vinden.
- De kerk staat open voor nevenactiviteiten. Het kerkgebouw leent zich hier goed voor. De kerk wil echter niet te commercieel opereren.
- Uitdagingen: de exploitatiekosten zijn hoog door de verwarmingskosten. Het duurzaam maken van het kerkgebouw is lastig door (te) grote investeringen.

Rijksmonument (nr. 30057)

Kerkplein 1, Montfoort

Huidige eigenaar: Nederlandse Hervormde kerk (PKN),
Medegebruiker: Hersteld Hervormde Gemeente Montfoort

Grote of Sint-Janskerk

Montfoort

Geschiedenis

De geschiedenis van de Grote of Sint-Janskerk gaat terug tot in de middeleeuwen. Het is niet precies bekend wanneer de eerste kerk in Montfoort is gebouwd. In de 13de eeuw zou er al een eenvoudig kerkgebouw in Montfoort hebben gestaan. Aan het begin van de 15de eeuw verleende Paus Bonifatius IX deze kerk, op aanzet van Burggraaf Hendrik III de Rover, de status van kapittelkerk. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten werd deze kerk zwaar beschadigd. Door de daaropvolgende restauratie (en uitbreiding) van de kerk in 1490 kreeg het gebouw zijn huidige vorm. Ten tijde van de Reformatie is de kerk in protestantse handen gekomen. De Reformatie in Montfoort had een vredig karakter. Het stadsbestuur wilde geen ongeregelde heden en hield bij de overgang strak de regie in handen. Hierdoor is de kerk een beeldenstorm bespaard gebleven, alhoewel verschillende beelden later in opdracht van de Gedeputeerde Staten van Utrecht alsnog werden verwijderd. In 1629 brandden de kerk en 72 huizen in Montfoort door een blikseminslag in de kerktoren af. Omdat de schade enorm was, heeft de wederopbouw van de kerk vijf jaar geduurd. Door de brand dateren veel objecten uit het interieur dan ook uit de 17de eeuw. In de kerk zijn veel voorname regentenfamilies uit Montfoort begraven, wat te zien is aan het grote aantal grafzerken. In 1811 verbood Napoleon deze praktijk; iedereen, rijk of arm, moest voortaan op de begraafplaats worden begraven. In de kerk begon men aan het begin van de 19de eeuw met het plaatsen van een schot die het koor van het schip moest scheiden. Zo zouden katholieken en protestanten apart van elkaar de kerk kunnen gebruiken. Hoewel de kerk in 1810 definitief in handen van de hervormden kwam, werd het schot alsnog geplaatst. Tussen 1978 en 1982 is de kerk volledig gerestaureerd. Zowel de Nederlandse Hervormde kerk (HGM) als de Hersteld Hervormde Gemeente (HHG) maken gebruik van de kerk.

Cultuurhistorische waardering

De Sint-Jan neemt een centrale plaats in de geschiedenis van de stad Montfoort. De kerk is een opvallend grote laat-gotische kruiskerk uit de vijftiende eeuw met een pseudobasilikaal schip.

Bijzondere objecten

- Oudste gebrandschilderd glas van Nederland
- De kansel komt uit 1670, vervaardigd door Jan Oudhuizen.
- Het doophek is rond 1650 gemaakt.
- Het orgel is rond 1765 gemaakt en is van Vlaamse origine
- 175 grafzerken van voorname regentenfamilies

Huidig gebruik

De kerk wordt door twee kerkelijke gemeentes gebruikt. De Hervormde Gemeente (HGM) en de Hersteld Hervormde Gemeente (HHG). In het verleden was dit één kerkelijke gemeente. In de periode van 2004 tot 2006 ontstond er een splitsing binnen de gemeente door een verschil in zienswijze over de toetreding tot de PKN. Hieruit is de Hersteld Hervormde Gemeente ontstaan (HHG). De Hervormde Gemeente (HGM) trad toe tot de PKN. De officiële eigenaar en beheerder van het gebouw is de HGM. De HHG maakt gebruik van het kerkgebouw en deelt in de onderhoudskosten van het kerkgebouw. Voor de HGM heeft de kerk een regiofunctie, het grootste deel haar leden komt uit Montfoort, de overigen van buiten. Het is een vitale gemeente met veel jeugd. Op dit moment staan ongeveer 500 à 600 leden ingeschreven. Op dit moment wordt de kerk niet voor commerciële doeleinden gebruikt. De voornaamste reden hiervoor is dat het gebruik in het beleid en de traditie van de kerkelijke gemeente moet passen. De kerk wordt wel geschikt geacht voor nevengebruik; het is een mooie locatie met genoeg (media) voorzieningen. Huwelijken en uitvaartdiensten worden wel in de kerk gehouden, voornamelijk voor eigen gemeenteleden. In het kader van Open Monumentendag en Koningsdag is de kerk te bezoeken en kan de toren worden beklommen. In de zomerperiode is de kerk op woensdagen en zaterdag opengesteld voor bezoekers. Naast de wekelijkse erediensten op zondag wordt de kerk ook wel voor evangelisatie doeleinden gebruikt.

Hersteld Hervormde Gemeente

De Hersteld Hervormde Gemeente (HHG) maakt ook gebruik van de Sint-Janskerk. Na de kerkscheuring in 2006 had de HHG haar erediensten verplaatst naar een ander gebouw, een loods, totdat de burgerlijke gemeente dat verbood. In 2007 heeft de HHG haar kerkdiensten terug verplaatst naar de Sint-Janskerk. De kerkgemeente telt rond de 730 leden. Door mediatechnieken kunnen de diensten ook online gevolgd worden. De ruimte zelf is groot genoeg voor 700 kerkgangers. De gemeente kent veel gezinnen en het aantal kerkleden blijft door de jaren redelijk stabiel. Er zijn geen plannen voor het bouwen van een eigen kerk al denken diverse kerkleden hier verschillend over. Het hebben van een eigen kerkgebouw heeft voordelen. Wanneer de HHG echter een eigen kerk zou bouwen dan zal het voor de PKN lastig zijn om de Sint-Janskerk te exploiteren. Er is echter vanuit de HHG hechting met het historische kerkgebouw; dit wordt graag in stand gehouden. Op dit moment worden de forse onderhoudskosten wat o.a. betreft energie van de Sint-Janskerk gedeeld door de PKN en HHG. Het gebouw duurzaam maken is bouwkundig en financieel gezien lastig. Op dit moment staat de HHG er financieel redelijk goed voor, maar er is zorg over het ledenbestand op lange termijn. Jongeren en gezinnen kunnen geen huis vinden in de gemeente Montfoort. Hierdoor trekken zij weg en geven hun plaatselijke kerkelijke lidmaatschap op.

Onderhoud

De kerkrentmeesters zijn verantwoordelijk voor het beheer van het gebouw. Er wordt gewerkt met een onderhoudsplan. Jaarlijks wordt het kerkgebouw door de Monumentenwacht gekeurd en worden er adviezen gegeven over wat er aangepakt moet worden op korte en lange termijn. Het kerkgebouw is 40 jaar geleden grondig gerestaureerd en is nu nog in goede staat. Twee jaar geleden is de kerktoren opgeknapt en zijn het schilderwerk en voegwerk onderhouden. In 2021 wordt de vieringtoren op de kerk gerestaureerd. Om dit te kunnen bekostigen is een SIM-subsidie aangevraagd.

Over 6 á 8 jaar is de eerste grote ingreep het aanpakken van de leien op het dak, wat enige tonnen zal gaan kosten. Daarnaast moet het orgel worden gerestaureerd en de pastorie van de kerk worden opgeknapt. Covid zorgde voor minder inkomsten voor de kerk. De gemeenteleden zijn echter vrijgevig. Er worden op dit moment geen begrotingsproblemen verwacht.

Toekomstperspectief

- Het kerkgebouw is in goede bouwkundige conditie. De kerkelijke gemeente is goed op de hoogte van subsidies en instellingen die hulp bieden bij het onderhouden van het kerkgebouw.
- De kerkelijke gemeenten hebben een actief ledenbestand. Er zijn echter enige zorgen om ledenkrimp op lang termijn.
- Uitdagingen: het onderhoud van de Sint-Janskerk kost veel geld. Een grote opgave is het vervangen van het leien dak over 6 à 8 jaar. Ook de kosten voor het verwarmen van het gebouw zijn hoog. Duurzame opties zijn niet mogelijk vanwege de hoge investeringen.
- Mocht de HHG besluiten een eigen kerkgebouw te betrekken dan zal het onderhoud van de Sint-Janskerk alleen door de Hervormde Gemeente worden gedragen. Door de hoge exploitatie- en onderhoudskosten zou dit financieel lastig worden. Op dit moment heeft de HHG geen plannen voor een eigen kerkgebouw.

Rijksmonument (nr. 25969)

Kerkplein 7, Linschoten

Huidige eigenaar: Nederlands Hervormde Kerk Linschoten
(PKN)

Grote of Sint-Janskerk

Linschoten

Geschiedenis

De Grote of Sint-Janskerk in Linschoten heeft zijn oorsprong in de middeleeuwen. Waarschijnlijk stond er in de omgeving een kapel, bij kasteel Linschoten, gewijd aan Johannes de Doper. In de 13e eeuw werd de kapel verbouwd en ontstond de vorm van de huidige kerk. Een belangrijk onderdeel van deze verbouwing was de bouw van een toren tegen de westzijde van de kerk. Tijdens de Hoekse en Kabeljauwse twisten – die regelmatig opblaaiden tussen de tweede helft van de 14e eeuw en het einde van de 15e eeuw – werd de kerk door brand beschadigd. Na herstelwerkzaamheden kwam de kerk in 1595 in protestantse handen. De kerk werd in 1627 geheel wit gepleisterd – dit is echter bij de restauratie in 1974-1977 weer ongedaan gemaakt. Ten tijde van Napoleon is de toren in bezit gekomen van de gemeente Montfoort. Bijna alle kerktorens in Nederland werden in 1789 eigendom van de burgerlijke overheid omdat ze o.a. als militaire uitkijkpost konden fungeren. In 1877 dreigde de kerktoeren te verzakken wat door stuttingswerkzaamheden werd tegengaan. Om verdere verzakking (en sloop) te voorkomen werd de kerktoeren ingekort. Nog steeds staat de kerktoeren één meter uit het lood. Van 1974 tot 1977 werd de kerk uitvoerig gerestaureerd. Hierbij werden verschillende bijzondere ontdekkingen gedaan die meer vertellen over de (bouw)geschiedenis van de kerk. De huidige eigenaar en gebruiker van de kerk is de Nederlands Hervormde Kerk te Linschoten (PKN).

Cultuurhistorische waardering

De kerk bekroont al eeuwen het oude centrum van Linschoten. Het kerkgebouw is in 1970 tot rijksmonument verklaard.

Bijzondere objecten

- Twee oude muurschilderingen in de kerktoeren (voor 1500)
- De grafzerken van verschillende regentenfamilies (vanaf 1650)
- De orgelkas is in 1828 gemaakt door A. Meere (gelijk H. J. de Doperkerk in Montfoort)
- De eikenhouten kansel en lezenaar uit 1680
- Fraai versierde herenbanken uit 1634
- Twee oude kerkklokken uit de 15de eeuw die bewaard zijn gebleven

Huidig gebruik

De eigenaar van de Grote of Sint-Janskerk in Linschoten is de Nederlandse Hervormde Gemeente Linschoten, die onderdeel uitmaakt van de Protestantse Kerken in Nederland (PKN). Op dit moment bestaat de kerkelijke gemeente uit 340 belijdende leden en 396 doopleden. Er vindt op zondag tweemaal een kerkdienst plaats. De kerkdiensten zijn met een videoverbinding te volgen. De kerk wordt voor diverse doeleinden gebruikt waarbij de kerkelijke gemeente geen financieel oogmerk heeft. Regelmatig worden enkele zalen in het naastgelegen verenigingsgebouw 'De Wingerd' door gemeentelieden gehuurd voor buitenkerkelijke activiteiten zoals een verjaardag. De kerk wordt ook verhuurd voor begrafenisdiensten. Hierbij is een mortuarium - inclusief koelcel - buiten de kerk beschikbaar voor het opbaren van de overledene. Het mortuarium is gebouwd in samenwerking met, evenals deels gesubsidieerd door, de gemeente Montfoort. Jaarlijks is het mortuarium beschikbaar voor personen van de burgerlijke gemeente Montfoort in ruil voor een gemeentelijke bijdrage van €1500. Een andere zaal is beschikbaar voor condoleances. Wat betreft niet-kerkelijke doeleinden wordt het kerkgebouw zes- tot achtmaal gebruikt in het kader van zomerconcerten en het is open tijdens Open Monumentendag. Op vrijdagavond wordt het kerkgebouw ook gebruikt door een groep genaamd "de vrije evangelisatie", die het kerkgebouw huren voor samenkomsten. Tenslotte wordt het kerkgebouw ook ingezet voor trouwdiensten. Hiervoor moeten het bruidspaar echter volgens het reglement van de kerk op enige wijze verbonden zijn met de kerk. Het houden van een receptie is echter wegens het grote aantal bezoekers niet goed mogelijk.

Het kerkgebouw is doordeweeks niet geopend voor bezoek. Tijdens niet-kerkelijke nevenactiviteiten - zoals tijdens de open monumentendagen of zomerconcerten of het evenement "Kerkenpad" - is het kerkgebouw wel open voor bezichtiging. Buiten eerdergenoemde niet-kerkelijke nevendiensten wordt het gebruik van het kerkgebouw voor andere doeleinden als zeer beperkt ingeschat. Hoewel Linschoten in enige mate populair is onder toeristen, is er geen duidelijke toeloop van toeristen geweest met betrekking tot kerkactiviteiten of kerkbezoek. Toerisme richt zich in Linschoten voornamelijk op de omgeving.

Onderhoud

Het college van Kerkrentmeesters, die over het beheer van de kerk gaat, wordt gevormd door een driemanschap - voorzitter, secretaris en penningmeester. Het kerkbestuur is lid van enkele instanties met betrekking tot onderhoud van rijksmonumenten, onder meer de VBMK, de Monumentenwacht en een niet nader genoemde vereniging die hulp verleent in de financiering van protestantse kerken.

De inschatting van het kerkbestuur is dat met de huidige inkomsten het kerkgebouw in de toekomst in stand kan worden gehouden. Gemeentelijke gelden worden aangewend voor het beheer en onderhoud van het kerkgebouw. Voor klein onderhoud bestaat een onderhoudsplan en een lopende SIM-subsidie. De SIM-subsidie functioneert binnen een lopend programma voor de periode 2019-2024 waarin totaal een bedrag van €31.886 beschikbaar is voor het klein onderhoud aan de kerk en specifiek de slangenmuur aan de andere kant van de kerk. Voor laatstgenoemd onderdeel is ongeveer 50% van de subsidie gereserveerd - een bedrag van ongeveer €12.500 - waarmee niet het gehele onderhoud gefinancierd kan worden. Dit is een zorgelijk punt voor het kerkbestuur. Daarnaast wordt jaarlijks een inzameling gehouden onder der kerkleden voor verdere financiering. Eerdergenoemde niet-kerkelijke nevendiensten verzekeren de kerk ook van een verdere bron van inkomsten. Op dit moment zijn er geen extra binnen- of buitenkerkelijke activiteiten nodig om de kerk te voorzien van een gezonde financiële positie. In de periode 1974-1977 is er groot onderhoud uitgevoerd waarbij onder meer een nieuwe zijmuur van het kerkgebouw is gebouwd. De verwachting is echter wel dat er opnieuw groot onderhoud dient plaats te vinden in de komende jaren. Een belangrijk punt van verwacht onderhoud vormt het kerkdak. Tenslotte zijn er plannen om het naastgelegen zalencentrum 'de Wingerd' te verbouwen. Daarnaast zijn er plannen voor een verbinding tussen het kerkelijk centrum en de kerk. In samenwerking met een architect is op dit moment een plan gemaakt voor deze verbouwing.

Toekomstperspectief

- Er wordt verwacht dat het kerkgebouw het komend decennium door de Nederlandse Hervormde Gemeente in gebruik zal blijven.
- Op dit moment is de bouwkundige staat van de kerk 'redelijk' te noemen. In de periode 1974-1977 is er voor het laatst groot onderhoud aan de kerk geweest. De komende jaren zal er opnieuw groot onderhoud moeten plaatsvinden (vanaf 2024). Een belangrijk punt van verwacht groot onderhoud vormt het kerkdak. Daarnaast zijn er plannen voor een verbinding tussen het kerkelijke centrum en de kerk.
- De inschatting van het kerkbestuur is dat met de huidige inkomsten het kerkgebouw in de toekomst in stand kan worden gehouden. Op dit moment zijn er geen extra binnen- of buitenkerkelijke activiteiten nodig om de kerk te voorzien van een gezonde financiële positie.
- Het kerkbestuur is op de hoogte van subsidies en weet erfgoedorganisaties te vinden.
- De kerkgemeente geeft aan dat de kerktoren (in bezit van de burgelijke gemeente) een opknapbeurt kan gebruiken in verband met veiligheid. Op dit moment kunnen eigenlijk niet goed torenbeklimmingen worden uitgevoerd.

Nieuwe Zandweg 16, Linschoten
Huidige eigenaar: Protestantse gemeente te Linschoten (PKN)
Mede-gebruiker: Katholieke gemeenschap te Linschoten

't Kruispunt

Linschoten

Geschiedenis

In 1892 ontstond de Gereformeerde Kerk als afsplitsing van de Nederlands Hervormde Kerk. De ontstane gereformeerde gemeenschap in Linschoten had behoefte aan een eigen kerkgebouw. In 1893 bouwden zij een kerk aan de Nieuwe Zandweg, thans het cultureel centrum en gemeentelijk monument "Bij de Tol". Omdat deze kerk te klein werd voor de groeiende gemeenschap en in slechte staat verkeerde, bouwde men in 1979 een nieuwe kerk naast de Tol. Deze kerk is ontworpen door de architect W.J. Raven en wordt 't Kruispunt genoemd. In 2004 is de Gereformeerde Kerk opgegaan in de PKN. Naast de protestantse gemeente maakt ook de Rooms-Katholieke gemeenschap in Linschoten gebruik van de kerk.

Huidig gebruik

De kerk 't Kruispunt is in bezit van de Protestantse Gemeente Linschoten (PKN). De kerkelijke gemeente telt 400 leden. Elke zondagochtend gebruiken zij de kerk voor de eredienst. Daarnaast wordt 't Kruispunt tijdens de werkweek onder andere gebruikt voor jeugdwerk, gespreksgroepen, koren en muziekverenigingen. Het streven van de kerk is om een open en maatschappelijk betrokken kerk te zijn. Zo ondersteunen zij onder andere de voedselbank en Stichting Vluchtelingenwerk. De katholieke gemeente in Linschoten maakt ook gebruik van 't Kruispunt. Om de twee weken op zaterdag is er een eucharistieviering.

Naast het kerkelijk gebruik wordt het kerkgebouw ook verhuurd voor bijvoorbeeld concerten of optredens en lezingen. De activiteiten moet wel passen in het profiel van de kerk. De kerkzaal is een multifunctionele ruimte. Recent zijn er multimediatechnieken geïnstalleerd waardoor het opnemen of streamen van diensten of andere gelegenheden mogelijk is.

Onderhoud

De bouwkundige staat van kerk is goed. Het kerkgebouw zelf is dan ook niet ouder dan veertig jaar. De kerk wordt actief onderhouden door een groep vrijwilligers. Voor het onderhoud is een meerjarenplan opgesteld. Een uitdaging in het onderhoud is het verwijderen van asbest in het dak. Er zijn plannen om op termijn de asbest uit het dak te halen, dit maakt het ook mogelijk om zonnepanelen op het dak te leggen. Duurzaamheid is een thema waarover actief over wordt nagedacht. Men wil graag 'groene kerk' te zijn. Aanleg van groen rondom de kerk is ook belangrijk. Zo zijn er volkstuinen op het terrein van de kerk. Een volgende stap is verduurzamen van de verwarmingsinstallatie.

Toekomstperspectief

- Het kerkgebouw 't Kruispunt is goed onderhouden. Het voortgezet gebruik van het kerkgebouw door de kerkelijke gemeente is de komende decennia te verwachten. Door de huidige financiële positie zijn er geen grote problemen te verwachten.
- Uitdagingen zijn het verduurzamen van de kerk en het verwijderen van asbest wat grote investeringen zullen zijn. Op dit moment zijn de dagelijkse kosten voor het verwarmen van de kerk erg hoog.

Dij de Tol
1893

Gemeentelijk monument
Nieuwe Zandweg 12, Linschoten
Huidige eigenaar - Stichting BTBeheer

Bij de Tol (herbestemd)

Linschoten

Geschiedenis

In 1893 werd 'Bij de Tol' gebouwd als kerk voor de Gereformeerde Kerken in Nederland die zich onder Abraham Kuyper had afgesplitst van de landelijke Hervormde kerk. Het kleine kerkje, met ongeveer 75 zitplaatsen, werd naar het tolhuisje aan de overkant van de straat genoemd. Door het groeiend aantal leden werd er de kerk in 1967 aangepast. Bijzonder is dat vanaf 1968 niet alleen de Gereformeerde Kerk maar ook de Rooms-Katholieke gemeenschap in Linschoten gebruik maakte van deze kerk. In 1979 werd er naast 'Bij de Tol' een geheel nieuwe kerkgebouw gebouwd voor de Gereformeerde Kerk (later opgegaan in de PKN) met de naam 't Kruispunt. De kerk was toen in slechte staat en men overwoog om het gebouw te slopen wat door dhr. Brussel en oud-wethouder F.A.L. de Goederen is voorkomen. Het kerkje kon daarna voor tien jaar verhuurd worden aan de Gehandicapten Organisatie Nederland, die het ging gebruiken als hobbycentrum. In 2007 werd de Tol de status van gemeentelijke monument toegekend. In 2009 is er subsidie aangevraagd voor het herstel van de kerk en heeft de kerk zijn huidige functie gekregen.

Onderhoud

Tegenwoordig wordt de Tol door de stichting 'Bij de Tol' verhuurd voor verschillende soorten bijeenkomsten, feesten en culturele activiteiten. Het gebouw wordt volledig door vrijwilligers onderhouden. De inkomsten van het verhuren gaan naar het onderhoud van het monumentale, voormalig kerkje.

Toekomstperspectief

Het monument 'Bij de Tol' is in goede staat. In 2009 is het gebouw gerestaureerd. Tegenwoordig onderhoudt een team van vrijwilligers het pand. De inkomsten uit het verhuur gaan voornamelijk naar het onderhoud van dit monument.

De Rank

Montfoort

Geschiedenis

De van oorsprong gereformeerde gemeente kwam bijeen in een kerkgebouw aan de Verlengde Hoogstraat, die te klein werd. In 1975 betrok de kerkelijke gemeente een nieuw kerkgebouw genaamd 'De Rank'. In 1982 werd de kerk verbouwd, er kwam een ruimte bij voor de jeugd en er kwam een nieuw entree. In 2020 is de kerk verduurzaamd en heringericht en is er o.a. een familiekamer / condoleance ruimte bijgekomen.

Huidige gebruik

Het kerkgebouw De Rank is in bezit van de Protestantse gemeente te Montfoort (PKN). De kerk telt rond de 450 leden, waarvan honderd leden de kerkdienst bezoeken. Elke zondag wordt er één ochtenddienst gehouden. Tijdens de werkweek wordt het gebouw voor verschillende doeleinden gebruikt. De gemeente is sociaal-maatschappelijk georiënteerd. Zo worden de voedselbank en Stichting Vluchtelingenwerk ondersteund. Ook voor jongeren worden verschillende activiteiten georganiseerd zoals Top2000 kerkdiensten of 'Nacht zonder dak'. Het is mogelijk zaalruimte te huren in het kerkgebouw, dit is echter tot heden geen grote bron van inkomsten. In de kerk kunnen ook trouwdiensten en uitvaartdiensten gehouden worden.

Onderhoud

Het kerkgebouw verkeert in goede staat. In 2020 nog heringericht en grondig verduurzaamd. Het huidige kerkgebouw is ingericht met het oog op multifunctioneel gebruik. Er is nu een familiekamer / condoleance ruimte beschikbaar. Ook heeft de kerk goed ingespeeld op het thema duurzaamheid., zoals zonnepanelen, dubbele beglazing, spouwmuurisolatie, CV ketel, LED-verlichting en bewegingssensoren. Er zijn ook nieuwe multimedia voorzieningen geïnstalleerd. Aan het kerkgebouw worden geen grote kosten verwacht. De financiële situatie is goed; de kerk heeft geen schulden en voldoende liquide middelen. De kerk heeft alle verbouwingen zelf gefinancierd. Verwacht wordt dat de opbrengsten uit de verhuur van de familiekamer / nevenactiviteiten naar een break-evenpoint te kunnen. De pastorie is verkocht in 2007 en kerk deze middelen voor een deel ingezet om de herinrichting van de kerk te betalen. De kerk wil de langetermijn-inkomsten waarborgen waarbij de verhuuropbrengsten ondersteunend moeten zijn aan de kerkelijke taak.

Toekomstperspectief

- Het voortgezet gebruik van het kerkgebouw door de kerkelijke gemeente is te verwachten.
- In 2020 is de kerk verbouwd waarbij de kerk is verduurzaamd en in goede staat is. De verwachting is dat de opbrengsten van de familie- / condoleancekamer langzaam zullen toenemen en een goede neveninkomst voor de kerk zal zijn.
- In de toekomst moet het kerkplein worden opgeknapt maar verder zijn er geen grote uitdagingen te verwachten.

Evangeliegemeente
SION Montfoort

Evangeliegemeente Sion

zonder gebouw

Geschiedenis

Evangeliegemeente Sion is een kleine streekgemeente geweest die in een zalencentrum in Sint-Jozef is begonnen en die zich met het verloop van de tijd in Montfoort heeft gevestigd. De meeste leden komen uit Montfoort en Linschoten, maar er zijn ook leden afkomstig uit Oudewater, Woerden, Utrecht en Zeist. Momenteel zijn er ongeveer 70 personen lid van de gemeente.

Huidige situatie

Per augustus 2020 is de huur opgezegd en was het niet mogelijk voor de kerkelijke gemeente om een nieuwe vaste plaats voor samenkomsten te vinden. Vanuit de kerk werd dit opgevat als een signaal om kleinschaliger samen te komen in de vorm van kleine thuisgroepen. Dit werd initieel door de Corona-pandemie bemoeilijkt. Echter heeft de gemeente nu een geschikte vorm gevonden: eenmaal per maand vindt er een centrale bijeenkomst plaats en de overige vieringen vinden, verspreid over meerdere adressen, bij gemeenteleden thuis plaats. De evangelische gemeente heeft de voorgaande zeven jaar kerkdiensten gehouden in een gebouw dat met de plaatselijke bibliotheek en later de SWOM was verbonden. Zowel de bibliotheek als deze ruimte zijn echter sinds augustus 2020 door andere organisaties overgenomen waardoor de kerkgemeente geen vaste plek voor bijeenkomsten meer had. Deze vorm waarin de kerkdiensten op dit moment worden vormgegeven is niet noodzakelijk de definitieve vorm, maar de verwachting is wel dat de huidige vorm zal ook na afloop van de Coronapandemie zal blijven bestaan. Een uitdaging voor de evangelische gemeente is het vinden van een geschikte ruimte, of te behouden, voor de grotere samenkomsten.

Maatschappelijke projecten

De evangelische gemeente is lange tijd betrokken geweest bij de Voedselbank. Verder evangeliseert de gemeente ook regelmatig. De gemeente nodigt mensen ook uit om vriendschappen op te bouwen. Ten slotte probeert de gemeente ook daar waar nodig is zorg te bieden aan gemeenteleden met bepaalde (chronische) ziekten.

Conclusie

- In Montfoort bekleden kerken een centrale positie in het cultuurhistorisch, maatschappelijk en religieus leven van de stad. De meerderheid van de kerken heeft een beschermde status als rijksmonument. Het komend decennium is er geen verandering in gebruiksfunctie te verwachten van het kerkelijk vastgoed in de gemeente. De landelijke trend van leegstand is niet zichtbaar in Montfoort en Linschoten. Alhoewel de trend van (langzame) achteruitgang in het aantal kerkleden ook de kerken in Montfoort en Linschoten raakt, vormt dit voor de kerkelijke gemeenschappen op dit moment geen grote bedreiging.
- De rijksmonumentale kerkgebouwen verkeren in redelijke tot goede staat en worden met zorg onderhouden door de kerkelijke gemeenten.
- De kerkbesturen weten de weg te vinden naar organisaties die zich inzetten voor het beheer en behoud van kerkgebouwen. Dit zijn organisaties zoals monumentenwacht of de RCE. De kerken zijn goed op de hoogte van landelijke subsidies en maken hier gebruik van. Daarnaast is Stichting Hugo Kotestein als hoeder van het cultuurhistorisch erfgoed actief in het bewaken van het behoud van deze monumentale gebouwen. Er zijn wel een aantal uitdagingen waar kerken voor staan (zie uitdagingen).
- De financiële gezondheid van de kerkgemeenschappen volstaat voor het continuerend gebruik van de kerkgebouwen het komend decennium.
- Een deel van de kerken worden verhuurd voor nevenactiviteiten. Dit is echter geen grote bron van inkomsten voor de meeste kerken. De kerken kiezen ervoor om niet te commercieel te opereren vanuit religieuze overwegingen. Daarnaast geven kerken aan geen concurrent te willen zijn van de binnenstad. Niet alle kerken verhuren het kerkgebouw. Mocht de financiële positie van kerkelijke gemeenten in gevaar komen dan kan worden nagedacht over commerciële exploitatie. De meeste kerken zijn multifunctioneel te gebruiken en voorzien van multimediatechnieken.

- Het is belangrijk dat de gemeente en kerkbesturen contact met elkaar blijven houden. Over het algemeen weten de kerkelijke gemeenten de burgerlijke gemeente elkaar te vinden.
- Bij wijziging in gebruik is vroegtijdig overleg tussen de kerkelijke en de burgerlijke gemeente wenselijk. Wanneer er een verandering in functie dreigt kan worden besloten om samen met de kerk herbestemmingsprofielen op te stellen. Hierbij wordt gekeken naar wat voor nieuwe invulling wenselijk is voor het kerkgebouw. Mocht blijken dat instandhouding een risico wordt, de gemeente een positie zal moeten gaan bepalen over haar rol in het vraagstuk.

Uitdagingen

- Voornamelijk groot onderhoud vormt een uitdaging. Het restaureren van bijv. kerkdaken is een grote kostenpost. Dit kan al snel meerdere tonnen kosten. De kosten wordt voor de helft gesubsidieerd. De andere helft moeten de kerkelijke gemeenten zelf betalen. In het verleden hebben de inwoners van de gemeente Montfoort zelf gedoneerd. Voor kerken zijn dit financiële uitdagingen.
- Het verduurzamen van de kerkgebouwen is een uitdaging. De grootste kostenpost voor kerken is het verwarmen van het kerkgebouw. De investeringen die nodig zijn om kerkgebouwen te verduurzamen is vaak te groot.

Aandachtspunten

- De kerktoren van de Sint-Janskerk in Linschoten is in gemeentelijk bezit. De kerk in Linschoten geeft aan dat de kerktoren een opknapbeurt kan gebruiken. Op dit moment kunnen eigenlijk niet goed torenbeklimmingen worden uitgevoerd vanwege onveilige trappen. Voor het onderhoud van de kerktoren is door de burgelijke gemeente in 2019 de subsidie instandhouding rijksmonumenten (SIM) aangevraagd. Deze subsidie is opgenomen in het meerjaren onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen 2021-2030, welke wordt meegenomen in de begroting van 2022.